

Tartarus

Waarom die deur openging juist op het moment dat wij daar helemaal ongepland langsliepen tijdens een zondagmiddagwandelingetje over de grachten, niemand weet het. Ook niet waarom hij zich na vijf minuten weer sloot en wie dat deed, want er was geen mens te zien. Maar het vergunde mij een blik op de Tartarus.

Voor de oude Grieken was dat de onderwereld, voor de leerlingen van de laagste drie klassen het souterrain waar zij zich 's morgens verzamelden, wachtend op de bel die het eerste lesuur aankondigde. Of later op de dag brood etend in de pauzes. De leerlingen van de hoogste klassen mochten dat alles een verdieping hoger doen, althans, in het begin van mijn eerste jaren daar. Later, we hebben het tenslotte over de jaren zestig, werd dit statusverschil opgeheven.

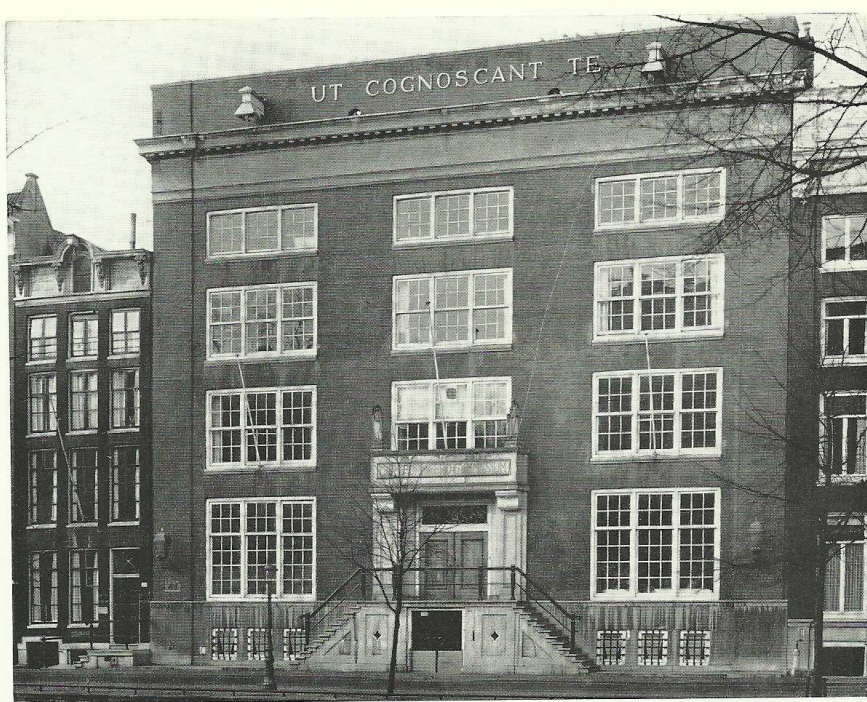
Op die eerste verdieping had je een vrij uitzicht naar het dak: alle volgende verdiepingen vormden een soort vide om een ronde uitsparing waaromheen de leslokalen lagen. Ook stonden daar bustes van Homeros, Herodotos, Caesar en nog zo wat oude Grieken en Romeinen en hingen er houten borden met de namen van iedereen die hier ooit het diploma had behaald. Vol met bekende Gereformeerden.

De onderste halve meter van de muren van de Tartarus werden door houten banken aan het zicht onttrokken. Op de meter tegen het plafond waren in een soort houtskoolachtige schetsen voorstellingen uit de Ilias en de Odyssee aangebracht. Of die er nu nog waren kon ik van buitenaf niet zien, de ruimte ervoor –vroeger links de garderobe en rechts de fietsenstalling- en de smalle tussendeur verhinderden een ruime blik op het geheel, dat bovendien volgestouwd stond met spullen. Ook was het niet mogelijk te onderscheiden of de toegang naar de aula annex gymzaal er nog was. Aan beide kanten van de trap naar die zaal zelf, uitgebouwd in de binnentuin van het pand aan de Keizersgracht achter het Spui, waren balkons die werden gebruikt als kleedruimte. Op het linkerbalkon stond ook een pijporgel, in gebruik voor de maandagochtendvieringen wanneer conrector Rutgers daar psalmen en gezangen liet horen.

Zoals gezegd, ik kon het allemaal niet goed zien en naar binnengaan durfde ik niet, bang dat die deur ineens weer dicht zou gaan. Een soort gara-

gedeur was het, niet meer de dubbele houten deuren van vroeger. Nog wel grachtengroen, maar dat zal wel een eis van de welstandscommissie zijn.

Toen de deur dichtschoof, dwaalde mijn blik langzaam langs de gevel naar boven. De statige opgang, de hoofdingang, slechts bedoeld voor docenten en gasten, de leerlingen en de docenten die op de iets kwamen gingen onder het bordes naar binnen. Boven de hoofdingang prijkte nog steeds de oorspronkelijke naam: *Gereformeerd Gymnasium*. Ondanks dat de school vlak voor ik er heen ging werd vernoemd naar Dr. Woltjer, één van de oprichters, is die naam nooit op de gevel terechtgekomen. Wel verdwenen waren de goudglimmende letters helemaal bovenaan het statige pan. 'Ut cognoscant Te' stond daar vroeger: 'Opdat wij U leren kennen'. Nu stonden er de naam van de huidige bewonende instantie. Voorwaar geen vooruitgang, maar dat verval was al begonnen toen dit schitterende gymnasium in 1972 werd opgeheven en we onze opleiding

moesten afmaken aan de scholengemeenschap in de Moreelsestraat. Op mijn diploma staat nog wel Woltjer Gymnasium en mijn naam is als een van de laatste bijgeschreven op die houten borden die nu op die school hangen. Dat dan weer wel.

Mijn ogen tastten de ramen af waarachter we les kregen in de klassieke talen van iconen als Van 't Hoff, Scheps, Von Berg, Kok en Staat, jaar in jaar uit zeven uur per week per taal; in Nederlands en de moderne talen van de dames Wentinck en Sillevius-Smit en de heren Van der Horst, Schutte en Scholten; in de exacte vakken van Van Dorp - Van Vliet, Kokma, Rang en Dienske; in aardrijkskunde en geschiedenis van Dekker, Schilder en Wolfswinkel; en omdat een *mens sana* tenslotte alleen in een *corpore sano*¹ kan floreren, in gymnastiek van conrector Rutgers. Hoeveel docenten vergeet ik nog.

Namen van schoolgenoten laat ik achterwege. Noem ik er één, dan vergeet ik een eeuw, noem ik er honderd dan vergeet ik er, erger nog, ééntje. Veel vriendschappen heb ik met ze gesloten, veel van ze geleerd, wel eens een oogje op een ervan gehad, veel met ze gelachen en veel, heel veel uren met ze doorgebracht in klaslokalen en bij café De Zwart. Hoe het ze is vergaan? Ik weet het niet. Zo gaat dat met klasgenoten, je verliest ze uit het oog, maar niet uit de hersens.

Stuk voor stuk waren de docenten mensen die ik hoogacht en waar ik best mee uit de voeten kon. Alleen op dat mannetje van geschiedenis had ik het niet zo, en hij niet op mij. Waarschijnlijk kwam dat doordat ik in een repetitie (proefwerken kenden wij niet) op zijn vraag 'Wat weet je van?' het antwoord 'Niks' had gegeven en hij schoorvoetend moest toegeven dat dat correct was. Later heeft hij vragen nooit meer zo geformuleerd, waaruit je kunt afleiden dat op het Woltjer Gymnasium de docenten ook leerden van hun discipelen.

Stuk voor stuk ook mensen waar ik een heleboel van heb geleerd, niet alleen op hun vakgebied, misschien juist wel niet. Leraar Duits Schutte –een Duitse leraar is iets anders- heeft mij bijvoorbeeld niet alleen het Duitse idioom, de grammatica en de literatuur uit de doeken gedaan. Dat idioom ging aan de hand van het gevreesde werkje *Schwere Wörter*, waaruit ik vooral heb onthouden dat de zin 'Elefanten sind gesellige Tiere' zeker niet moet worden vertaald met 'Olifanten zijn

gezellige beesten'². Maar bovenal heeft Schutte mij het Nederlands bijgebracht.

Of docent Staat, klassieke talen, die mij na proefvertaling Livius numero zoveel (wij vertaalden per strekkende meter) onderhield over mijn idee dat een 6- een prachtig cijfer is. Niet door mij te kapittelen of op mijn donder te geven, maar door fijntjes te zeggen: 'Spijker, als jij de Latijnse grammatica nu eindelijk eens uit je hoofd leert, haal je voor iedere vertaling een tien'.

Wanneer bij mij het besef kwam dat alle vakken sec belangrijk zijn, maar dat de verbanden tussen die vakken en met het leven nog veel belangrijker zijn, dat kan ik mij niet herinneren. 'Non scholae sed vitae discimus'³. Misschien is het schoolleven net zoiets als de veldtocht die Xenophon beschrijft en die wij eindeloos moesten vertalen. Dat gaat, vrij vertaald, grotendeels als volgt: 'We trokken drie parasangen⁴ op naar de volgende plaats, sloegen daar ons legerkamp op, hakten de mannen in de pan, plunderden de nederzetting en verkrachtten alle vrouwen. Daarna braken we onze legerplaats weer op.' Maar uiteindelijk kunnen de dodelijk vermoeide Grieken aan het eind van hun tocht wel uitroepen 'Thálassa! Thálassa!'⁵

Daarom moesten wij als jonge broekies waarschijnlijk ook in de Tartarus beginnen, de lange veldtocht vol ongemakken doormaken, om uiteindelijk een zee aan geestelijke rijkdom te verwerven.

Zien kon ik nauwelijks iets door die maar eventjes geopende deur, en tegelijk ook zo enorm veel.

Otterlo, 4 augustus 2014

¹ Mens sana in corpore sano: een gezonde geest in een gezond lichaam

² Elefanten sind gesellige Tiere: olifanten leven in kuddes

³ Non scholae sed vitae discimus: wij leren niet voor de school maar voor het leven

⁴ Parasang: dagmars

⁵ Thálassa! Thálassa: De zee! De zee! Uitroep van de Grieken toen zij de laatste bergrug hadden beklommen en de zee voor zich zagen ('bijna thuis')